

HS | KUUKAUSILIITE

SYYSKUU 2010 • N:o 461 • HS.FI/KUUKAUSILIITE

Poliisi etsii

Max on yksi Euroopan miljoonista laittomista siirtolaisista. Hän piileskelee jossain Suomessa.

SIVU 34

MARI KIVINIEMI JOHTAA SUOMEA HELSINGISTÄ, MUTTA HÄNEN SYNNYINKUNNASSAAN VALLITSEE PELKO. SIVU 28

TOMMY TABERMANN OLI HYVÄ IHMINEN MUTTA HUONO RUNOILIJAI. VAI OVATKO HÄNEN RUNONSA NIIN KEHNOJA? SIVU 42

MOILASET TULEVAT PUOLANGALTA, HOTAKAISET HALSUALTA. SUKUNIMESI KERTOO, MISTÄ OLET PERÄISIN. SIVU 48

Piilossa

Max Adombe ei ole varastanut, huijannut, ollut väkivaltainen eikä hän ole tehnyt mitään muutakaan pahaa. Silti poliisi luokittelee hänet rikolliseksi, joka pitäisi ottaa kiinni. Hän on yksi Euroopan paperittomista siirtolaisista. Heitä on myös Suomessa. KAISA VIITANEN kuvat KATJA TÄHJÄ

Alusvaatteet, pyyhe, kännykkä, laturi ja lompakko. Kaikki on pakattu. Max Adombe sulkee reppunsa ja kääntyy katsomaan syksyn aikana tutuksi käynttä huonetta.

Ikkunaverhojen välistä näkyy hämärä maisema Tikkurilan kerrostaloille. Sängyn hän on peittänyt keltaisella kankaalla. Muun omaisuutensa – vaatteet, luentomuistiinpanot ja jalkapallovarusteet – hän on pakannut kahteen matkalaukkuun, jotka jäävät seinän viereen. Opiskelija-asunnon soluhuone on Maxin ensimmäinen oma koti, mutta hän on ehtinyt asua siinä vain nelisen kuukautta. Kun Max painaa ulko-oven kiinni, hän ei tiedä, palaako hän asuntoon enää koskaan.

Tikkurilan asemalla Max nousee Helsinkiin menevään junaan. Vatsaa kouraisee, koska hän ei

haluaisi luopua tästä ratamaisemasta eikä uudesta, vasta alkaneesta opiskelijaelämästään.

Kello näyttää melkein kymmentä. Muutaman minuutin päästä Maxin pitäisi olla Malmilla. Ulkomaalaispoliisi on kutsunut hänet keskustelemaan umpeutuneesta oleskeluluvasta ja siitä, miten hän aikoo lähteä Suomesta.

Max ei kuitenkaan ei aio tavata poliisia. Tänään, 16. joulukuuta 2009, hän painuu maan alle.

Kun Max Adombe tuli Suomeen syksyllä 2008, hän oli 21-vuotias.

Hän meni Turun poliisiasemalle ja anoi turvapaikkaa. Sitä seurasi tavallinen turvapaikkamenettely. Vuoden verran Max asui vastaanottokeskuksissa, ensin Turussa, sitten Joutsenossa, Lappeenrannassa ja lopulta Joensuun

liepeillä Pajulassa. Hän näki suomalaista maaseutua, mutta tutustui lähinnä pitkästä odottamisesta masentuneisiin afrikkalaisiin.

Maahanmuuttoviranomaiset tiukkasivat, miksi ja miten Max oli päätenyt Suomeen. Hän kertoi lähteneensä länsiafrikkalaisesta kotimaastaan, koska ei ollut siellä enää turvassa.

"Kerroin, että isäni tavoin vastustin diktaattorimaista presidenttiämme."

Hän oli ensimmäisen vuoden opiskelija, luki hallintotieteitä. Max kertoo, ettei hän ollut mikään täyspäiväinen aktivisti. Kerran hän oli kuitenkin järjestämässä hallituksen vastaista mielenosoitusta. Poliisi vei hänet putkaan, jossa häntä kuulusteltiin ja pahoinpideltiin raastasti. Vapaaksi päästyään Max alkoi pelätä joutuvansa seuraavalla kerralla vankilaan.

"Kotimaassani ei ole sananvapautta."

Max sanoo, ettei hän hakeutunut Suomeen vaan päätyi tänne aivan sattumalta.

Max oli nähnyt opiskelukaupunkinsa katukahvilassa valkoisen miehen ja pyysi lanttia ruokaan. Mies kutsui Maxin pöytänsä ja tilasi hänellekin annoksen. Mies kertoi olevansa Timo Suomesta. Kun Max kertoi haikailevansa Eurooppaan, Timo sanoi työskentelevänsä rahtilaivassa

ja voivansa auttaa. Hän ei pyytänyt rahaa, vaan vei salamatkustajan tyhjään hyttiin.

Laiva pysähtyi jossakin Euroopan satamassa, jonka nimeä Max ei tiedä. Timo ohjasi hänet toiseen alukseen, ja matka jatkui kohti pohjoista. Porissa Timolla oli auto, josta hän ajoi suojaattinsa Turkuun. Siellä Max siis anoi turvapaikkaa.

Hän näytti lääkärille kehostaan jälkiä, joiden hän kertoi tulleen kidutuksesta. Ne kirjattiin raporttiin, mutta matkasta Maxilla ei ollut mitään todisteita. Hän ei tiennyt edes Timon sukunimeä.

"Maahanmuuttoviranomaiset eivät uskoneet tarinaani. Heidän mielestään vastaukseni olivat ristiriitaisia ja epäuskottavia."

Turvapaikkaa ei tullut, eikä lupaa jäädä maahan.

Suomessa turvapaikanhakijalla on kuitenkin oikeus ilmaiseen lakimieheen. Juristi teki valituksen maahanmuuttoviraston päätöksestä, ja Max sai jäädä Joensuun keskuksen odottamaan sen käsittelyä.

Max meni sosiaalityöntekijän pakeille. Tämä sanoi, että Suomesta on hyvin vaikea saada turvapaikkaa. Jos Max haluaisi oleskeluluvan, hänen kannattaisi hankkia työ- tai opiskelupaikka.

"Sen neuvon ansiosta muutin Helsinkiin."

Pääkaupunkiseudulla ulkomaalaisille on eni-

Timo lupasi auttaa ja vei salamatkustajan laivan tyhjään hyttiin.

ten työpaikkoja, ja suurin osa Suomen afrikkalaisista asuu siellä. Max löysi nopeasti kymmeniä Suomeen muuttaneita maanmiehiään ja -naisiaan, useimmat opiskelijoita.

David oli tuttu jo vastaanottokeskuksesta. Mies oli sittemmin vuokrannut yksión Helsingin Kivihaasta ja kutsui Maxin asumaan sinne. Asunnossa kuorsasi sitten kolme miestä, mutta kukaan ei valittanut ahtautta. Kämpäkaverit neuvoivat Maxia hankkimaan verkortin. Työlupa hänellä jo turvapaikanhakijana olikin.

Kun paperit olivat kunnossa, henkilöstövuokrausfirma tarjosi hänelle ravintolatarin keikkoja. Oli alkukesä, ja ravintolat pullistelivat asiakkaita. Työnantaja maksoi Maxille 9,30 euroa tunnilta, ja päivät venyivät pitkiksi.

Hän oli innoissaan ja pyysi juristia laatimaan uuden lupa-anomuksen, nyt työpaikan perusteella.

Kodittoman omaisuus mahtuu kahteen kapsäkkiin. Kannettavan tietokoneen laukku Max kuljettaa kaupungilla mukanaan yrittäessään hämätä poliisia esittämällä kiireistä it-asiantuntijaa.

Kevään aikana Max joutuu siirtämään tavaroitaan paikasta toiseen. Väillä hänen on vaikea muistaa, minne hän on kampeitaan jättänyt.

Max korostaa, ettei hän tullut Suomeen makaillakseen vastaanottokeskuksessa eikä tiskaamaan. Hän on aina halunnut päästä kunnolliseen kouluun ja valmistua bisnesalan ammattilaiseksi.

”Olen elämäni aikana oppinut paljon ihmisten käyttäytymisestä ja tiedän, että olisin hyvä esimies. Pystyisin johtamaan suurtakin firmaa.”

Googlailemalla hän löysi nelivuotisen ammattikorkeakoulututkinnon. Hakijoita oli yli sata, mutta Maxin mielestä pääsykokeet olivat helpot. Juhannuksen alla hän kuuli tulleeensa valituksi.

”Olin niin onnellinen! Soitin heti lakimiehelleni, ja hän lupasi tehdä uuden hakemuksen, tällä kertaa opiskelijan oleskelulupaa varten.”

Lakimies neuvoi Maxia hankkimaan ulkomaisen opiskelijan vakuutuksen, jonka turvin hän saisi terveydenhuoltoa koko opiskelunsa ajan. Hakemukseen piti liittää myös tiliote, jonka Max kävi tulostamassa kirjastossa.

Opinnot alkoivat elokuussa. Kuten englanninkielisissä opintoryhmissä nykyään on tapana, suurin osa opiskelijoista oli kotoisin Suomen ulkopuolelta: Kiinasta, Thaimaasta, Saksasta, Ghanasta, Yhdysvalloista, Nigeriasta.

Max on puhelias ja vitsejä viljelevä mies. Niin-

pä hän alkoi saada nopeasti kavereita.

Opiskelijaboksi löytyi helposti. Max jakoi kolmen huoneen opiskelijakämpän kenialaisen ja nepalilaisen miesopiskelijan kanssa. Helsingin seudun opiskelija-asuntosäätiön Hoasin vuokra oli 210 euroa, mutta kun joka asukas otti alivuokralaiseksi yhden maanmiehen, vuokrat putosivat puoleen. Aamusuihkuun oli tosin jonoa, ja kun kenialainen kämppäkaveri unohti siivota, koko keittiö löyhkäsi. Ne olivat kuitenkin pikkupulmia.

”Tuntui, että pitkästä aikaa elämäni oli menossa hyvään suuntaan. Vantaalla heräsin joka aamu onnellisena”, Max sanoo nyt.

Opiskelu on Suomessa kaikille ilmaista, mutta opintotukea ei Euroopan unionin ulkopuolelta tuleville opiskelijoille makseta. Se ei Maxia huolettanut, koska hän oli jo saanut työpaikan ruokakaupan iltasiivoojana.

Syksy meni hujauksessa. Päivät Max istui luennoilla, illat hän hupki töissä ja pakersi yöt läksyjä pienen kirjoituspöytänsä ääressä.

Tiukasta tahdistista huolimatta Max kahmi uusia kursseja. Joululomaan mennessä hän oli saanut kokoon lähes 50 opintopistettä, saman verran kuin monet koko vuodessa.

Kun poliisi joulun alla soitti, Maxin elämä romahti. Hän oli luullut, että oleskelulupa olisi jo järjestymässä, mutta niin ei ilmeisesti ollutkaan.

Ammattikorkeakoulun syyslukukauden viimeinen tentti sattuu samaksi päiväksi, jolloin Maxin on määrä tavata poliisi Malmilla.

Tentti menee pieleen. Max pälyilee hermostuneena luentosalin ovea ja valmistautuu poliisien tuloon. Hän on varma, että pian koko luokka näkee, kuinka hänet viedään käsiraukoissa pois.

Ovi pysyy kiinni, mutta tentin aikana poliisi on soittanut. Max tietää, että häntä aletaan etsiä.

Koulun ovella Max miettii pitkään, ennen kuin uskaltaa mennä ulos. Kadulla hän huomaa erottuvansa väkijoukosta kuin musta huutomerkki.

”Kaikki isokokoiset suomalaismiehet näyttivät siviilipoliiseilta. Jos näin kaksi valkoihoista miestä yhdessä, vaihdoin kadun toiselle puolelle.”

Max miettii, joko poliisi on tehnyt hänestä etsintäkuulutuksen. Onko hänen kuvansa jo kaikissa Suomen poliisiautoissa? Ja: onko tässä maassa enää paikkaa, jossa hän olisi turvassa?

Max alkaa etsiä piilopaikkaa.

Hello brother, how far? Max soittaa Itäkeskuksessa asuvalle kaverilleen ja vaihtaa äidinkieleensä, länsiafrikkalaiseen pidgin-englantiin. Kun hän tunnustaa olevansa yösijaa vailla, kaveri sanoo sohvan olevan vapaa.

Seuraavina päivinä Vantaan opiskelija-asunnossa muut asukkaat kyselevät Maxin huoneka-

Runsaan puolen vuoden aikana Max on nukkunut öitä 14 osoitteessa eri puoilla pääkaupunkiseutua. "Yritän olla mahdollisimman huomaamaton ja lähteä aamulla ajoissa, etten häiritsisi auttajiani liikaa."

Paperittomia on Euroopassa enemmän kuin suomalaisia.

verilta, mihin nauravainen ja tulisia sapuskoita keitellyt mies on kadonnut. Kämppis kohauttee olkapäitään, vaikka hän on niitä harvoja, jotka tietävät Maxin salaisuuden.

Max on nyt Suomessa salaa. Ilman oleskelulupaa. Paperittomana. Suomessa harva tietää, mitä se tarkoittaa. Ranskassa ei ole epäselvää, mitä tarkoittaa olla *sans papiers*. Myös ruotsin kieleen on vakiintunut sana *papperslös*.

Euroopan unionin jäsenmaiden kansalaisen on helppo liikkua ja asettua asumaan, minne mielii. Unionin ulkopuolelta tulevalle se on vaikeampaa. Hän tarvitsee passinsa oleskeluluvan.

Se on yksinkertaisen näköinen tarra, mutta läheskään kaikki eivät sitä saa. Joka valtiossa on maahanmuuttovirasto, joka voi jättää luvan myöntämättä, jos vaatimukset eivät täyty.

Viime vuosina Euroopasta on tullut siirtolaisille entistä tukalampi paikka. Lupia myönnetään vähemmän ja unionin ulkorajojen vartiointiin pannaan koko ajan enemmän rahaa.

Ihmiset eivät silti lakkaa pakenemasta kriisejä eivätkä tavoittelemasta parempaa. Jos lupaa ei heru, moni tulee Eurooppaan luvatta.

On monenlaisia väyliä joutua paperittomaksi. Ehkä turistiviisumi on umpeutunut ja matkailija on jäänyt Eurooppaan. Myös työ- ja opiskelijaluvat vanhenevat, eikä kukaan pysty seuraamaan, mihin ihmiset sen jälkeen häviävät.

Eurooppaan voi tulla ilman lupaa vaikka veneellä. Tänne pääsee rekkojen ja junien tavarakonteissa, jos maksaa salakuljettajalle. Jotkut käyttävät samannäköisen kaverinsa passia ja lentävät liikematkustajien joukossa reittikoneella.

Paperittomia on paljon. Euroopassa heitä on enemmän kuin suomalaisia. Arviot vaihtelevat viidestä kahdeksaan miljoonaan. Jokaisen tulijan tarina on erilainen.

Max Adombe ei vielääkään ymmärrä, miksi juuri hänen lupa-anomuksensa hylättiin. Työpaikan perusteella haettu lupa kariutui, koska henkilöstövuokrausfirman esimies ei halunnut sitoutua

palkkaamaan Maxia vakituisesti. Hän oli kirjoittanut tarjoavansa Maxille viikossa töitä 0–35 tuntia. Keikka-alalla se on tavallista.

Opiskelupaikan perusteella tehdyssä anomuksessa oli enemmän epäselvyyksiä.

Jostain syystä Maxin opintolinja ei maahanmuuttovirkailijan mielestä oikeuttanut oleskelulupaan. Max ei ymmärtänyt miksi, koska monet hänen luokkakaverinsa olivat saaneet oleskeluluvan juuri koulun tähden. Lakimiehenkin mielestä siinä oli selvä virhe.

Toinen ongelma oli raha. Maahanmuuttoviranomainen on laskenut, että ulkomaalainen opiskelija tarvitsee 6 000 euroa selviytyäkseen lukuvuoden kuluista. Maxilla oli vain runsaat 4 000 euroa.

Maahanmuuttoviraston kirje päättyi lauseeseen, jonka mukaan Max oli jo lähettänyt niin monta hakemusta, että viranomaisella oli syytä epäillä hänen yrittävän kiertää maahantulosäännöksiä. Syytös sai Maxin sapen kiehahtamaan.

"Mitä minun sitten pitäisi tehdä? Eikö jo maalaisjärkikin sano, että erilaiset anomukseni todistavat uutteruudestani? Teen kaikenni sopeutuakseni Suomeen, mutta näin siitä palkitaan."

Lakimies lupasi tehdä valituksen, mutta Max alkoi jo väsyä byrokratian kanssa taisteluun.

Kun poliisi sitten kutsui Malmille, Max ei heti tajunnut riskiä. Hän tiesi kyllä, että tapaaminen koski hänen vanhaa, hylättyä turvapaikka-anomustaan. Sen käsittely oli päättynyt määräykseen poistua maasta. Toiveikkaana Max silti kuvitteli poliisin ymmärtävän, että hän oli koulun vuoksi saamassa oleskeluluvan, heti tai ainakin ihan pikapuoliin.

Afrikkalaiset kaverit valaisivat, että turvapaikka- ja opiskeluanomukset ovat erillisiä papereita, jotka eivät liity toisiinsa. Jos Maahanmuuttovirasto on päättänyt kääntää maasta, poliisi ei jää odottamaan muiden anomusten käsittelyä.

Kaiken tämän vuoksi Maxin ensimmäinen pieneskely-yö kaverin sohvalla on unetonta piehtarointia. Tunteet vaihtelevat tyrmistyksestä rai-voon. Hän tuli Eurooppaan, koska täällä ihmisillä on enemmän mahdollisuuksia edetä elämässään. Hän on tehnyt kaikkensa sopeutuakseen Suomeen ja osoittaakseen ahkeruutensa. Miten on mahdollista, että kaiken sen jälkeen hänet ollaan potkaisemassa ulos?

"Nigerialaiskaveri ehdotti, että polttaisin sormenpäini, lähtisin johonkin toiseen Euroopan maahan ja aloittaisin koko prosessin siellä. Ei hokuta."

Sitä paitsi sormenpäiden iho kasvaa takaisin, ja uuden maan viranomaiset todennäköisesti löytäisivät Maxin merkinnät Euroopan maiden yhteisestä tietokannasta. Poliisit palauttaisivat hänet Suomeen. Eikä vastassa olisi punaista mattoa.

Max on kuullut ulkomaalaisista, jotka ovat menneet oleskeluluvan umpeuduttua poliisi-asemalle eivätkä ole päässeet pois. Hän tietää, mitä heille on tapahtunut. Heidät viedään Pohjois-Helsingin teollisuusalueella Metsälässä sijaitsevaan säilöön-ottokeskukseen. Max on käynyt siellä tapaamassa nigerialaista kaveriaan, jonka poliisi nappasi rautatieasemalla luvattoman maassaolon takia.

"Se on kuin vankila. Siellä on kalterit ikkunoissa. Asukkaat pääsevät karulle pihalle tunniksi päivässä. Vaikka menin sinne vierailulle, minutkin tutkittiin metallinpaljastimella."

Max ei halua ottaa riskiä, että poliisi passittaisi hänet selliin. Tuttava joutui majaillemaan siellä puolitoista kuukautta, ja sen jälkeen hänet lähetettiin kotimaahansa. Käännetyksestä saa kahden vuoden maahantulokiellon.

"En usko, että ammattikorkeakoulun rehtori sen jälkeen ottaa minua takaisin."

Max yrittää ajatella kuin poliisi ja miettii, mistä häntä etsitään. Kotiin ja kouluun ei ainakaan voi mennä. Ruokaa on saatava, joten töitä ei voi lopettaa.

Max yrittää olla kaupungilla mahdollisimman huomaamaton. Hän alkaa pitää silmalaseja koko ajan ja roikottaa olallaan kannettavan tietokoneen laukkuja, jotta hän muistuttaisi kiireistä itäsiantuntijaa. Laukku on kuitenkin tyhjä. Hän lakkaa kävelemästä päin punaisia valoja ja kiertää rautatieaseman ulkokautta, koska tietää poliisin tarkastavan siellä mustaihoisten papereita.

"Pitäisi varmaankin vaihtaa seutulippua jonkun laillisesti maassa olevan kanssa. Jos poliisi pääsee liikenneviraston tietojärjestelmään, sieltä taatusti näkyy, että kuljen samaa reittiä melkein päivittäin. En todellakaan halua, että jonain yönä poliisi odottaa minua kello yhden jälkeen rautatieaseman kakkoslaiturilla."

Kuin ihmeen kaupalla Maxille tarjoutuu ilmaisen asunto. Nigeriaan karkotetun kaverin suomalainen tyttöystävä aikoo olla maalla vanhempiensa luona koko kevään. Nainen päästää Maxin kannelmäkeläiseen kaksioonsa, mutta kieltää ottamasta asuntoon muita.

Ensimmäistä kertaa elämässään Max on yksin.

Max sai viime syksynä siivoojan paikan ruokakaupasta. Hän jatkaa töitä, vaikka oleskelulupa umpeutui. Esimiehelle hän ei ole asiasta maininnut, koska pelkää menettävänsä työnsä.

Hän täyttää pelottavaa hiljaisuutta pitämällä televisiosta koko ajan BBC Worldia äänessä.

Max kokkaa perinneruokia: tulista kalakastiketta, pinaattia ja öljyssä paistettuja ruokabanaaneita. Hämeentien afrikkalaiskaupasta saa halpoja riisissäkkejä ja säilykkeitä. Ruokaöljyn, jota kuluu rutkasti, hän ostaa Lidlistä.

Rahdatessaan ostoksia junalla uuteen kotiinsa Max tulee hyvälle tuulelle laskeskellessaan selviävänsä kuukauden ruokamenoista alle 50 eurolla.

Hän käy edelleen koulunsa ruokalassa, koska siellä lounas maksaa vain 1,35 euroa.

Vanhoiden koulukavereiden kohtaaminen on hankalaa. Kun he tulevat iloisina kyselemään, miksei Maxia ole näkynyt tunneilla, hän vetoaa työkiireisiinsä ja lupaa palata takaisin heti, kun työsuma hellittää. Hän läimii kavereita reteästi selkään – ja katoaa nopeasti koulun lasiovista.

”En voi sanoa heille, etten mitään niin haluaan kuin olla porukan kanssa tunneilla.”

Max käy hakemassa postiaan Vantaalta. Postiosoite on yhä kaverin asunnossa. Kaveri kertoo, että kaksi poliisia on käynyt kyselemässä Maxista.

Maxia kylmää. Etsinnät siis edistyvät. Seuraa-

vina öinä häntä ei nukuta. Max on varma, että kohta hän jää kiinni. Jatkuva varuillaan olo on terävöittänyt kuuloa. Hän pystyy jo moottorin äänestä tunnistamaan ohi ajavan poliisiauton.

Kaveri on antanut Maxille **Katja Tuomisen** puhelinnumeron. Tuominen on siirtolaisia auttavan Vapaa liikkuvuus -verkoston vapaaehtoinen aktivisti.

Kun ehdistus käy ylivoimaiseksi, Max soittaa. Rauhallinen nainen kuuntelee Maxin tarinan ja kannustaa kärsivällisyyteen.

”Hallinto-oikeudessa on nyt seitsemän kuukauden jonot. Varaudu siihen, että saat vastauksen vasta kesällä.”

Kesällä! Silloin koko lukukausi on ohi!

Tuominen hymähtää. Hän sanoo tietävänsä ihmisiä, jotka ovat olleet maan alla viisikin vuotta.

”Sinullahan asiat ovat hyvin. Koulun takia on erittäin suuret mahdollisuudet saada se lupa.”

Max yrittää pysyä toiveikkaana. Jos opiskelutauossa on jotain hyvää, niin nyt hän pystyy tekemään enemmän töitä. Koko syksyn hän on siivonnut vantaalaista ruokakauppaa. Max kertoo siivousfirman pomolle **Malekille** olevansa käytettävissä

muissakin paikoissa. Mies vain murahtaa.

Max tuntee myös **Ahmedin**, joka omistaa siivousfirman. Se on erikoistunut toimistojen ja rapujen siivoukseen ja tarvitsee heti apuvoimia.

Molemmat pomot ovat Pohjois-Afrikasta, mutta Maxin mielestä he ovat toistensa vastakohtat.

Ahmed on veljellinen perheensä, joka noutaa Maxin joka aamu viideltä asemalta ja kuskaa päivän siivouspaikkoihin. Repertuaariin kuuluu sutuisia bändikellareita, ikkunanpesua sanomalehden toimituksessa ja viikonloppuisin toimistojen lattianvahauksia. Työ sujuu aina vitsaillen ja toista auttaen. Ahmed maksaa seitsemän ja puoli euroa tunnilta ja hoitaa verot.

Illat Max jynssää Malekin johdolla ruokakappan lattioida, vessoja ja lihatiskin laseja.

Malek valittaa jatkuvasti Maxin tahdistista ja jäljestä. Hän on luvannut maksaa seitsemän euron tuntipalkan, mutta ei veroja. Mies kuulemma tarvitsee rahat itselleen. Palkatkin tulevat milloin sattuu, eikä lisistä edes keskustella. Max saa toisissaan ponnistella pitääkseen kiukun sisällä.

Hän salaa oleskelulupansa umpeutumisen työnantajiltaan, koska tietää pomoja, jotka ovat jättäneet paperittomien työntekijöiden palkat

Kun yösiijaa ei löydy, Max nukkuu työpaikkansa siivouskomerossa.

kylmästi maksamatta. Osa esimiehistä käyttää hyväkseen työntekijänsä ahdinkoa, koska luvattomasti maassa oleskeleva ei voi marssia poliisin luokse pyytämään apua.

Poliisin arvion mukaan Suomessa oleskelee kuutisentuhatta ihmistä ilman lupaa. Todellisuudessa määrä lienee pienempi, sillä poliisin laskuissa on mukana myös turvapaikkaa sisämaan poliisiasemilta anoneita ihmisiä. Sen sijaan Suomen rajoilla turvapaikkaa anoneet eivät ole luvuissa mukana.

Ruotsissa paperittomia arvioidaan olevan 20 000–40 000, Ranskassa kenties jopa miljoona. Jokaisella maalla on paperittomien suhteen omat käytäntönsä. Hollannissa paperittomien perheiden lapset pääsevät kouluun, Saksassa opettajat on määrätty ilmoittamaan paperittomista oppilaista poliisille, Ruotsissa asiasta päättää rehtori. Britannia lakkasi antamasta terveydenhuoltoa paperittomille, Belgiassa sitä toistaiseksi vielä tarjotaan.

Suomessa näistä asioista ei ole vielä edes keskusteltu.

Max on ahdistunut, eikä tiedä, mitä tehdä. Jokaisella kaverilla on erilaiset neuvot.

”Minusta on tullut hylkiö, jota kukaan ei osaa auttaa.”

Maxin vuokrasopimus Hoasin solu-asuntoon päättyy. Hän ei halua pidentää sitä – eihän hän poliisin pelossaan voisi asua siellä vastedeskään.

Sopimuksen loppumisella on yllättäviä seurauksia. Kun Max yrittää ladata matkalippuunsa rahaa, virkailija huomaa koneeltaan, ettei Max ole enää kirjoilla missään eikä siis saa pääkaupunkilaisen opiskelija-alennusta.

Hämmentynyt Max näyttää verovirastosta saamaansa sosiaaliturvatunnusta.

”Tuolla voit ainoastaan maksaa veroja”, virkailija pahottelee.

Max on kummallisessa pattitilanteessa. Hän maksaa Suomen valtiolle veroja, mutta ei saa vastineeksi mitään.

Pankki ei sentään hylkää paperitonta asiakasta. Max silmäilee tyytyväisenä Op-pankin tiliotetta. Hän on säästänyt siivoamalla ja tiskaamalla hankituista rahoista runsaasti yli 6 000 euroa.

Rahaa on tällä haavaa siis jo yli viranomaisten vaatimusten. Rankan viikon jälkeen Max voi palata itsensä pikku lahjalla.

Hän käy usein Mannerheimintien Stadiumissa tutkimassa alennustuotteita. Niken oranssit jalkapallokengät, alkuperäiseltä hinnaltaan 249 euroa, maksavat nyt vain 49 euroa. Kiinni veti!

Kannelmäen-kämpällä Max ihailee kiiltäviä kenkiään, mutta kietaisee ne sitten takaisin paperiin ja työntää isoon matkalaukkuun. Siellä on jo ennestään farkut, pari paitaa ja kävelykengät.

Max asuu nyt siivouskomerossa, johon hän on tehnyt itselleen pedin vessapaperirullista.

”Rakastan tyylikkää vaatteita, mutta nyt kun koko elämä on pohjamudissa, tuntuu mahdottomalta pukeutua niihin.”

Samasta syystä mies ei ole käynyt kirkossakaan moneen kuukauteen. Aikaisemmin Max sonnustautui parhaisiin prässihousuihinsa, nappi kauluspaidan ja lähti Sörnäisten kirkkoon, jossa afrikkalaiset laulavat gospelia ja tanssivat. Nyt hän rukoilee kotona, että jonain päivänä pääsee hymy naamalla kirkkoon kiittämään Jumalaa.

”En ole Suomelle vihainen. Katkeruus ei auta. Tässä maassa on hyvät lait, mutta päätöksiä tekevillä virkamiehillä on liian suuri valta, ja minulla on loputtoman huono tuuri.”

Joensuussa asuva tuttava soittaa ja kertoo saaneensa oleskeluluvan. Uutinen piristää Maxia, koska he jättivät anomukset hallinto-oikeuteen samoihin aikoihin. Ehkä hänenkin vastauksensa on tuloillaan!

Ja kas, seuraavalla viikolla lakimies pyytää häntä tulostamaan tuoreen tiliotteen. Max tanssahtelee Kampin jalkakäytävillä viedessään pappia lakitoimistoon.

Neljä ilmaista kuukautta Kannelmäessä päätyvät, kun asunnon haltija palaa Helsinkiin.

Maxin on taas aika siirtyä kavereiden sohvalle. Sitä ennen hän jynssää kiitokseksi asunnon kiiltävän puhtaaksi ja käy Tarjoustalosta ostamassa lautasen vahingossa hajottamansa tilalle.

”Seitsemän euroa! Mitä ihmeitä nämä litalautaset oikein ovat? Täytyy kertoa, että kirpputorilla lautaskasa maksaa euron.”

Kevät on ollut niin stressaavaa aikaa, ettei Max ole pystynyt ajattelemaan naisia ollenkaan. Nyt kun mieli on täynnä toivoa, hänen tulee taas lähdekyksi yökerhoon. Zetor ja Baker's ovat Maxin mielipaikkoja, koska niiden ovimiehet eivät aina tarkista papereita.

Useimpiin yökerhoihin Maxilla ei ole asiaa, koska turvapaikanhakijan henkilökortti ei kelpaa ovimiehille.

”Klubijonossa pakolainen ei ole ihminen ollenkaan.”

Sitä paitsi Maxin turvapaikanhakijan kortti on jo aikaa sitten vanhentunut.

Max haluaisi löytää tyttöystävän. ”En jaksaisi enää olla yksin.”

Eurooppaan tulleet afrikkalaiset naiset ovat Maxin mielestä vaativia. He eivät hyväksy miestä, jolla ei ole omaa asuntoa. Suomalaiset naiset kiinnostavat häntä enemmän, mutta monilla tuntuu olevan ennakkoluuloja afrikkalaisia kohtaan.

Vaikka joku nainen vaikuttaisi mukavalta, Max ei voi paljastaa olevansa koditon ja luvatta maassa. Nainen varmasti pelästyisi. Valehtelukin tuntuisi pahalta. Jos suhde syvenisi, totuuden joutuisi jossain vaiheessa kuitenkin kertomaan.

Max ei usko kenenkään ilahtuvan hänen uutisestaan. Olisi vaikea uskotella, että hän pitää jostakusta aidosti, ei vain havittelakseen naimisiinmenoa ja sen jälkeen oleskelulupaa.

Juhannuksen jälkeen koko Suomi näyttää hymyilevän kesäsortseissaan. Max kuvittelee olevansa koko maan ainoa ahdistunut. Ennen hän himoitsi ruokaa. Nyt hän joutuu pakottamaan itsensä syömään. Nieleminen on vaikeaa, toisinaan silmissä sumenee. Kroppa on fyysisessä työssä vahvistunut, mutta nyt hän laihtuu.

Miksei oleskelulupaa jo kuulu? Se on hänen viimeinen toivonsa. Max alkaa uskoa olevansa taas saamassa kielteisen päätöksen.

”Ennen olin mies, nyt avuton penska.”

Maxista tuntuu, että jopa maanmiehet ovat kääntäneet hänelle selkänsä, ja tuttavien alentuivat katseet riipivät hänen itsetuntoaan.

Nyt kun apua todella tarvitsisi, sitä kuuluisaa afrikkalaista yhteisöllisyyttä ei enää kuulukaan.

”Viime päivinä peräti kolme maanmiestä on perunut lupamansa sohvipaikan jollakin typerällä tekosyyllä: tyttöystävä muka tulossa tai puhelimesta akku loppu.”

Jopa Maxin parhaat kaverit ovat huomauttaneet, että hänen pitäisi varoa sanojaan. Pinna on kirstitynyt niin, että jos joku ei heti kuule, mitä Max anoo, hänen tekee mieli karjaista.

Maxin taskussa on avain teollisuuskiinteistön siivouskomeroon. Kukaan ei tiedä, että hän jää sinne työvuoron jälkeen.

Hän levittää wc-paperipaaleista itselleen pedin, peittoa hän ei helteessä edes kaipaa. Ilma lemuaa pesuaineilla, mutta Max ei jaksaa välittää.

Hän muistelee, miltä kotikylässä tuntuu kiivetä korkean mangopuun latvaan. Sen yläoksistossa puhaltelee kuumimpanakin päivänä vilvoittava tuulenvire.

Max Adomben ja eräiden hänen ystäviensä nimet on muutettu. Maxin toivomuksesta hänen kotimaataan ei ole mainittu.

Lisää eurooppalaisten paperittomien siirtolaisten tarinoita Kaisa Viitasen ja Katja Tähjän kirjassa *Paperittomat (HS Kirjat)*. Kirja ilmestyy syyskuussa.